

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., ¹/₂ an
6 cor., ¹/₄ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ¹/₂ an
9 frcs., ¹/₄ an
4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Insertiuni

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua oră
12 fil., a treia oră 10 fil.

Tot ce privesce focea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»

în
Blaș.

Focea bisericescă-politică.

Anul XI.

Blaș 14 Septembrie 1901.

Numărul 37.

În préjma alegerilor.

Disolvându-se parlamentul, noua sesiune a corpurilor legiuitoare a fost conchemată de Maestatea sa pe ziua de 24 Oct. Până atunci deci vor trebui să se întimple alegerile de deputați în toate cercurile electorale. Ele vor și începe de alt cum în primele zile ale lunii viitoare, dar și până la acest termin, agitațiunii, candidări și presiuni au început în toate părțile. Fostii deputați grăbesc prin cercurile lor, pe cari pôte nu le-au mai vizitat de la alegerea trecută, vin spre a se presinta alegătorilor, a le face dare de samă de activitatea desvoltată și a le cere din nou sufragiul la proxima votisare.

Sintem deci în plină agitațiune electorală.

Cu dreptul se va întreba deci fie care Român, noi cum stăm? noi ce facem?

Prima întrebare se impune, fiind că ne sînt încă în prospetă memorie șișul neînțelegerilor ivite în mijlocul partidului național. Ne aducem încă bine aminte de acele certe, cari ne-au desbinat, nu în două, ci în zeci de tabere; de suspiționările grave ce aveam unii față de cei alalți, prin ce ne-am făcut de ris străinilor, cari au profitat foarte mult de neînțelegerile noastre.

Urmarea a fost, că dușmanii nostri politici, vędîndu-ne desconcentrați, ne-au bătut de pe toate terenele. Dar cea mai tristă consecință a acestor regretabile isbugniri, a fost o totală blasare a celor mai mulți în ce privesce lupta noastră politică, un indiferentism și nepăsare pentru ori ce acțiune serioasă pe acest teren.

Ca rezultat a acestor neînțelegeri e și pășirea mai pe față a celor ce vreaș să rupă cu pasivitatea și să între în viața parlamentară. Numărul acestora a crescut în timpul din urmă, și e de prevăduț, că la o viitoare conferință națională vor fi serioase dispute pro și contra.

Nu e vorbă acum, să discutăm, dacă ar fi mai bine să intrăm, sau nu în lupta parlamentară, ceea ce ne preocupă e, ca dacă sperăm să ajungem la ceva, trebuie să fim solidari, să ne presiutăm înaintea străinilor tot de una ca un corp tare și bine încheșat, gata a respinge ori ce atac și încercare de a ne despărți.

Stăm deci destul de rău și numai gândul, că în sfîșit forțele împrăsciate se vor concentra din nou, e singurul care ne mai susține.

În acesta bună speranță ne întăresce un comunicat, ieșit din isvor acreditat, ce s'a publicat în ziarele noastre de zi.

Êta după „Tribuna“ de Mercuri ce se spune în comunicatul din vorbă:

„Primim din isvor sigur comunicatul, cum-că un număr însemnat de bărbați cunoscuți națiunii și adicți ai partidului național român, au avut în Cluș o consfătuire asupra situațiunii, asupra ținutei Românilor la alegerile proxime dietale și în scopul întăriri conducerii partidului. Hotăririle aduse în bună înțelegere se vor comunica în timpul cel mai scurt și sperăm, că vor contribui la încheșarea forțelor și conlucrarea solidară a fie cărui membru al partidului nostru național român.“

E speranță fundată deci, că neînțelegerile au dispărut și membri comitetului au dat uitării toate certele din trecut, și ast fel în bună armonie au adus hotăriri asupra situațiunii și a ținutei noastre în fața proximelor alegeri.

Nu scim încă, cari ar fi hotăririle acelea, dar foia autorizată a partidului, ne lasă să înțelegem, că „sînt de capitală însemnătate“ și că ele sînt negreșit în consonanță cu trecutul nostru politic din deceniile trecute, sînt în cadrul programului național de la 1881 și a decisiunilor conferențelor naționale.“

Se sperăm deci, că fruntașii neamului nostru, puși să hotărăscă de ținuta, ce va trebui să urmăm, vor ține cont de faptul, că trecem prin nescce timpuri de o deosebită importanță, ca și care pôte de mult n'au fost; prin nescce timpuri de acele, în cari se pôte, că va fi vorbă de sorțea tuturor Românilor. Ținënd samă deci de inourata și amenințătorea constelație politică vor chibzui bine, după esperința trecutului, ce trebuie să facă poporul nostru, acum, pentru ca viitorimea să nu aibă motive de ai face imputări.

În același timp e de absolută trebuință, ca și poporul cumpănînd poziția critică în care ne aflăm, va fi solidar, ținënd la olaltă și lucrând și din a sa parte pentru întăriri situații noastre în această patrie și pentru întorcerea ei spre bine.

Catolicii din Germania — au ținut deunăzi adunarea sa generală a 48-a. De astă dată au ținut-o în Osnabrück. Adunarea a fost mai cercetată de cât ori când de altă dată, deși locuitorii cetății Osnabrück sînt în majoritate luterani. Ôșpeții, cari s'au adunat din toate părțile Germaniei, au fost așa de mulți, cât au trebuit să se țină ședințe paralele. Sciut e, că viața religioasă a catolicilor nicăiri nu e mai pornită spre înflorire frumoasă ca în Germania. Dară de acesta nici nu se va mira nimeni, dacă a urmărit decurgerea adunării și a cetit resoluțiile aduse într'iusa. Nu esistă temă în viața publică și privată, carea să nu se pertracteze în adunările acestea ale catolicilor Germaniei, și a nume nu numai din punct de vedere teoretic și așa dară în chip de veleități, ci mai virtos din punct de vedere practic. Nu se cuprind adunările acestea cu politica. Singura rezoluțiune de natură politică, ce se repeșese acum de un șir de ani încôce în adunările acestea, e pretenșiunea, ca Sfinției Sale să i-se restituescă libertatea de acțiune recerută spre povățuirea turmei lui Christos. Și cu toate că nu se ocupă de politică adunările acestea, totuși ele sînt cauza cea mai de frunte, că partidul catolic e hotărîtoriu în împărăția luterană a Hohenzollernilor. Mai observăm, că numărul preoților în adunările acestea dispare față cu mulțimea cea mare a laicilor, cari se adună, că afară de episcopul diecesan a rare ori se întîmplă, ca la adunările acestea să se mai înfățișeze și vre-un alt episcop, și că conducătorii și oratorii adunărilor acestora de-a rîndul sînt laici.

Resoluțiunile adunării din anul acesta sînt: 1) Se protesteză în contra stării de nesuferit a Sfinției Sale create în 1870, și se declară Sfinția Sa de chemat în rîndul cel dintăi spre a fi arbitru între popórele și statele creștine; 2) se urgiteză denariul s. Petru; 3) se recomandă ajutorarea misiunilor din Africa; 4) se recomandă ajutorarea reuniunii s. Bonifațiu pentru spriginirea catolicismului în ținturile luterane ale Germaniei; 5) se mulțamește Centrului pentru proiectarea legii, carea să asigureze catolicilor în Germania întregă deprinderea liberă a religiunii; 6) se recomandă spriginirea și propagarea reuniunilor catolice neguțătorești; 7) se recomandă colecta pentru casa germană de peregrini din Ierusalim; 8) se recomandă societatea Canisiană spre promovarea cultului sfinților; 9) se ieau măsuri pentru provederea catolicilor germani emigrați cu preoți germani; 10) se recomandă spriginirea reuniunilor catolice pentru ajutorarea misiunilor; 11) se recomandă spriginirea institutelor întemeiate în London de reuniunea s. Bonifațiu; 12)

se recomandă spriginirea misiunii din India a Iesuiților germani; 13) se propune, ca reuniunile germane catolice pentru misiuni în fiesce care an să țină cel puțin câte o conferență comună; 14) se recomandă spriginirea misiunii germane catolice a s. Elisaveta, carea se îngrijesce de binele sufletesc al Germanilor catolici din Paris; 15) se recomandă spriginirea reuniunii arhangelului Rafail pentru scutirea Germanilor catolici, reuniunea carl emigréază; 16) se recomandă reuniunea s. Fr. Xaveriū pentru misiuni; 17) se pretinde readmiterea Iesuiților în Germania; 18) se pretinde readmiterea surorilor du Sacré Coeur în Germania; 19) se recomandă spriginirea statului în creșterea tinerctului părăsit, mai ales într-o cât acesta e catolic; 20) se recunoșce activitatea cea forte rodnică a reuniunii Charitas, și se recomandă a se sprigini activitatea acēsta în toate direcțiile ei; 21) se recomandă spriginirea păstoririi sufletesci a Italianilor din Germania cultivate mai ales de reuniunea arhangelului Rafail; 22) se recomandă a se sprigini grijea, ce reuniunea s. Iosif o pōrtă catolicilor germani și mai ales fetelor germane, din Italia prin susținerea de asile; 23) se recomandă spriginirea asilului pentru învățătoarele catolice germane din Paris; 24) se recomandă a se sprigini școlile economice pentru fete, carl școli le susține reuniunea Charitas; 25) se recomandă a se sprigini și propaga acum înființata reuniune a fetelor, carl serveșe în neguțatori; 26) se recomandă institutele întemeiate în străinătate pentru scutirea fetelor germane catolice; 27) se recomandă a se sprigini reuniunile pentru instrucția și scutirea fetelor, carl lucră în ateliere și fabrici; 28) se recomandă activitatea, ce reuniunea pentru scutirea fetelor o desvōltă în gări primind și aședând fetele, carl sosese spre a intra în servit; 29) se recomandă

reuniunea cercetătorilor bolnavilor sâtenesci; 30) se provōcă societatea întrégă spre combaterea abuzului duelului; 31) se recomandă marilor proprietari, să înlesnescă lucrătorilor de câmp întemeierea de economii mici; 32) se provōcă societatea întrégă, să dea scutul sēu agriculturii; 33) se recomandă reuniunile de tineri spre cultivarea religiosității; 34) se recomandă a sprigini creșterea tinerimii prin imbierea de recreări nobilitătoare; 35) se recomandă combaterea socialismului necreștinesc prin propagarea reuniunilor catolice de lucrători; 36) se recomandă spriginirea literaturii și presei catolice.

Revistă bisericească.

Roma. Se vestesce, că Sfinția Sa în curēnd va publica o epistolă enciclică, în care va provōca guvernele și popōrēle la luptă în contra anarchismului. În epistola acēsta se va arēta singurul mijloc, cu care pōte, să se combată cu rezultat anarchismul, adecă întōrcerea guvernelor și popōrēlor la cultivarea religiosității, și că mēsurile polițiale în lupta acēsta sînt de tot neîndestulitoare.

În același timp se anunță ziarelor franceze, că mai multe state europene, ca Austria, Germania, Belgia, Șpania ș. a. să fi rugat pe Sfinția Sa Pontificele ca să absolve pe card. Rampola de la postul de secretar de stat.

Scirea acēsta are încă lipsă să fie confirmată.

Revistă politică.

Afaceri interne. În 9 crt. după cum am scris, s'a făcut disolvarea parlamentului, după o activitate de cinci ani.

Închiderea solemnă s'a întimplat în castelul din Buda, cu care ocaziune Maestatea Sa a cetit un lung mesagiū de tron, în care înregistrēză proiectele de lege votate de corpurile legiuitoare.

Nōuēle alegeri se vor ordina zilele acestea și în 30 zile de la publicarea în fōia oficiōsă, trēbue să se și îndeplinescă. De aceea mișcările electorale s'a și pornit în totă țara.

Afacerea scandaliōsă a judeului de curie Kormos, care a luat bani spre a referi favorabil procesele avocatului Szelle din Arad, e pe cale de a se rezolvi. Tribunalul din Budapesta a ordonat punerea sub acusă a amēndorora.

Germania. Împēratul Wilhelm și țarul Nicolae și-au dat întâlnire pe marea deschisă, în fața portului de la Danzig. Totă întrevēdere acēsta e acoperită cu un vël tainic, nu-i permis nimerui să asiste la acēsta întrevēdere, orl să urmărescă manevrele flotelor. Se susține că nu e vorbă, de cât de reînnoirea pretiniei personale și de desmînțirea scirei despre o neînțelegere ce ar fi izbucnit între Rusia și Germania.

Bulgaria. În una din ultimele ședințe a le Sobraniei bulgăresci, s'a hotărît aprōpe cu umanitate, darea în judecată a ministrilor bulgari din fostul cabinet Ivanciov. Dacă e să ținem samă de scrisorile ziarelor, de motiv al acestei puneri sub acusă ar fi, nu numai risipa de sume enorme, care a adus Bulgaria în crisă, ci și ușurința condamabilă cu care s'a purtat față cu România, căreia, Bulgaria are atăta să-i mulțumescă.

Feuilleton.

Scrisōre unui fiitor cleric.

Dragul meu.

Douē sēptēmāni te despărțesc de intrarea în seminar.

Și nu mă pot răbda să nu ți dau câteva povețe. Înainte de a te ști îmbrăcat în reverendă.

Te știu de mic și-mi esti drag. Am urmărit pas de pas progresele tale și mi-au dat lacrimile de bucurie, când te-am văzut cu testimoniul de maturitate în busunar.

Și dacă Dumnezeu mă va ține să te vād servind la altarul Lui — atunci pot să-mi plec capul îmbetrānit spre odihnă.

Îmi tremurā peana în mână de emoție, știu că nu voi ajunge ziua aceea, și ore tu aduceți-vei aminte de bētrānul tēu „vuchiū“ (cum îmi ziceai) aduceți-vei aminte să rostestl o rugăciune pentru odihna sufletului meu, cum am roștit eū pentru fericirea ta?

E așa de strimțā lumea în care trāește un popā de la sate. Ajunge a cunoște tōre ungherele satului care-l păstoreșce. Și cu cât vremea înaintēză, lumea începe a nu mai esista dincolo de locul lui de păstorire. Acolo e acasā, acolo îl iubesc al lui și el îl iubeste. Și când ingerul morții îl închide ochii spre odihnă, ce dulce îl va fi liniștea

în micul cimiter de lângă bisericuța satului; ce bine va odihni lângă fi sēi sufletesci, carl rînd pe rînd se vor așeza în prējuma lui să odihnescă. Tot ast fel se aședă turma în jurul păstorului adurmit. . . .

E așa de strimțā lumea în care trāește un popā de la sate și totuși e așa de vastă, așa de necaprinș de vastă.

Ce e viēta la oraș, dragul meu? Ce e un individ în amestecul acela vavilonic? Ce legătură e între acestl orașeni, carl nici nu se cunosc unul pe altul și totuși se urēsc și se invidiēză pentru o bucată de pāne? Ai vēzut mutrele aceste rēci și indiferente? Ai vēzut nepăsarea cu care trec unul pe lângă altul? Ai vēzut indiferența cu care trec pe lângă un car mortuar? A murit cineva? Nu-l cunosc, nu mă interesēză!

La sate, o la sate, e altcum, dragul meu! Cunoști totl băieții, carl se jōcă în nisipul drumului, îl vezi creșcēnd sub ochii tēi . . . îl vezi voinici la câmp și la horă . . . îl vezi îmbetrānind alătura cu tine. Și fi încredințat, că nu va muri nicl cel din urmă om, ca satul să nu-l plāngă și să nu-l petrecă pānă la grōpă. Căci în urma urmei și el era de al lor, și el a petrecut alătura cu ei zilele de bucurie și zile de amar . . . și el sāruta aceeași iconă a Sinteii-Treimi când mergea la biserică Duminicile. . . .

Cunoști tu poporul de la sate? Ce mult m'am chiuuit cu el în zilele tineretelor mele. Ce delāsat e, sēracul! Ce strimțā e inima și mintea acestor ōmeni, carl nu s'aū împărțășit de nicl o povățuire încetul cu încetul ceata de pe inimile lor se desprinde, înțeleg că popa āla totuși numai binele lor îl vōește. Să-l veđi atunci cum se alipeșc

de tine, să-l veđi cu ce sete îți ascultă povețele. . . . Și ce adincă e iubirea ce ți-o păstrēză acestl ōmeni, a căror inimă n'a ajuns încă a fi coruptă de înțelepciunea deșartă a lumii!

I.

Înainte de a îmbrāca reverenda, nu te supera, dacă te întreb: *Pentru ce anume vrei să fi cleric?*

Treci tu pragul seminarului ca alți mulți! — numai pentru că esti sērac și nu poți urma la altă carieră?

Vrei să fi cleric numai pentru că „n-ai încētrāu“?

Său îmbraci reverenda, ca să ai și tu o *lefterie*, un mijloc de trai în lumea asta?

Dragul meu, dacă ast fel de motive te aduc între zidurile seminarului, atunci te conjur, nu îmbrāca nicl o dată reverenda!

Căci dacă o carieră greșită e o nenorocire pentru viața întrégă, atunci în cazul de față, e mai mult ca ori când. Nu-mi pot închipui o viață mai nefericită, de cât a unui preot, care numai de silă servește altarului. Ce rost vor avē pentru acesta sublimele rugăciuni ale cărților sfinite? Ce sens va avē serviciul divin, dacă îl va sēvriși numai mecanice, cu mintea airea?

Ēr dacă e vorbă numai de *lefterie*, zēu mult mai bine ar face, dacă și-ar vedē de alta, mult mai recunoșcōtore de cât pānea sēracă a bieților popl romāneșci.

Gāndește-Te bine!

Corespondințe.

Peregrinajul la Măn. Strâmbea.

— *Scrisoare particulară a „Unirii”.* —

Vidi Ego jactatos, vario
discrimine justos. Et vidi
nullum desemisse Deum.
Virg.

Poporul binecredincios din părțile nordice ale Transilvaniei, de vremi îndelungate, e dat ca la ziua Adormirii Maicei Domnului, în fie care an, să meargă în peregrinaj pe la Mănaștirile închinatelor de la Nicula, Maria-Pocs și Bicsad.

Singură mănăstirea veche a Strâmbeii înființată pe la an. 1646, zăcea de parte, uitată de lume. Și nici la 1860 nimenea nu se întorcea pe la altarul său. afară de 2—3 familii locuitoare în jurul său. până prin 1882, când la inițiativa protopopului Ioan Hătegan, se făcu primul peregrinaj cu scopul să se facă și aici un centru religios-morale pentru popor.

La început numărul celor adunați din satele vecine de abia ajungea la 1—200. Pe încetul — convingându-se poporul nostru că la de acestea ocaziuni, numai vorbiri, frumoase, cult maestos, împărtășirea cu s. Sacramente și alte consolări sufletesci pôte auzi și vedea, — unul de la altul, se duse vestea cu iuțala fulgerului, și etă pe la 1890 deja numărul peregrinilor se suia la 1000—2000. sosiți din diverse părți a comit. Solnoc-Dobâca, Cluș și Sălagiu.

Unde este acel om necredincios în lume, care vedând atâta iubire, alipire și abnegare către religia strămoșescă, să nu i-se înmoe inima și să nu cugete la Dumnezeu?!

Îți tresaltă inima, și întreg sentimentul de om reînvie, când vezi, bătrâni și tineri

II.

Ved deja, că te superi, micul meu pretin.

Mă iartă, că m'am pornit pe glasul ăsta de cazanie, dar sînt bătrân — și bătrânilor multe li se iartă.

Spune-mi nu ai simțit în inima ta une-orî dorul de a face altora bine?

Spune-mi, nu erai măhnit une-orî, când vedeai cum oamenii se urăsc reciproc și se cîrtă și nu ai fi dorit o viață mai senină și mai fericită?

Spune-mi, nu simțiai o dulce mîngăere, când ieșiai din biserică; nu ți se părea că ai devenit cu ceva mai bun?

Spune-mi nu simțiai revoltă când vedeai câte nedreptăți sînt în lume și nu doriai să le pui capet, de ți-ar fi stat în putință?

Spune, te mai rogi tu sara și dimineața rugăciunile, ce le-ai învățat de la mamă-ta?

Spune!

Și dacă vei afla răspuns potrivit, fii liniștit, îmbracă reverenda.

Din parte-mi îți doresc tot binele.

Dumnezeu se te binecuvinteze!

Popa de la sate.

fete și feciori, orbi, schiopi, bolnavi, și alți necăjiți din lume alergând cu atâta dor la izvorul vindecărilor la „Rugă”.

În a. c. deși timpul a fost foarte nepărtinitor, vîrsându-se încă din 27 Aug. de după amieză și totă noaptea o ploie torențială, totuși iubirea învingînd toate, s'au prezentat la Mănaștirea Strâmbeii ca la 5—600 suflete din toate părțile.

Era de față preoțimea tractului în frunte cu protopopul său și din tractul Almaș: preoții din Agraș și Bercea. Pe lângă aceea mai mulți învățători și studenți.

În 27 d. a. la 3 ore s'au servit Paracelisul P. S. Născătoare de Dumnezeu în altarul castrans „de la Cruce” și la 5 ore Inseratul.

După aceea s'au început mărturisirile credincioșilor, și în restimpul acesta, poporul încunjura mănăstirea cu lumină aprinsă și cânta cântările P. S. Născătoare de Dumnezeu îndatinate a se cânta la mănăstiri. De pe fețele lor cetiam: pietatea, dorul și alipirea de s. biserică și neamul său.

La 2 ore după mezul nopții s'au făcut liturgie mică prin 4 preoți și s'au cuminecat toți câți auzi fost mărturisii încă din 27-a a zilei.

În zorii zilei s'au oficiat prin 7 preoți s. Maslu peste 150 bolnavi.

După care er s'au început mărturisirile până la 8 ore, când s'au început s. Liturgia la altarul castrans, oficiată sub pontificarea P. O. D. protopop Ioan Hătegan cu asistența de 12 preoți.

Era ceva impunător și maestos a vedea cortajul preoțimei 2 cu 2 în ornatele celea mai frumoase, în frunte cu praporii și în sunetul clopotelor urmași de mulțimea poporului și îndreptându-se către altarul castrans „de la S. Cruce”.

După sevârșirea s. liturgiei a urmat sfințirea apei și în acest restimp alți preoți prefăceau s. Maslu peste alți morboși veniți în ziua de s. Marie, care a fost o zi în luminosă și fără ploie, și după acesta preotul Jovian Andrei din Cs.-Gorbó a ținut conștiunța către popor despre însemnătatea zilei, căreia i-au urmat vorbirea protopopului despre însemnătatea și folosul sufletesc al acestor peregrinaje, îndemnându-i să vină aici la Rugă în fie care an.

În fine poporul și inteligența primi stropirea cu apă sfințită și sărutarea s. Crucii și ne despărțirăm, dorind ca să ne mai revedem în 1902 în număr și mai însemnat.

Din ofertele credincioșilor s'au spedit: Pentru fondul de salarisare a preoților

gr. cat. arhidieceșani	20 cor.
La Fondul Iconei Mănașt.	28 cor.
Suma	48 cor.

Un participant.

Din țara Hătegului.

Făucinesci, 2 Septembrie 1901.

În colonele valorosului ziar „Unirea”, s'au publicat corespondințe, din diverse părți, ale provinciei mitropolitane gr. cat. de Alba-Iulia; în cari s'au scris și pertractat multe chestiuni de interes bisericesc și social-cultural.

Din țara Hătegului înse, acum de mult nu s'a mai scris nimic, ca și când aici, în viața socială, nu ar exista atari chestiuni,

carî se intereseze publicul cetitor al „Unirei”, eventual ar merita, ca factorii chemați și competenți, să încerce sanarea acelorora.

Durere! Chiar aici în acesta așa numită „țara Hătegului”, pe care natura, atât de mult și atât de abundant a înzestrat-o cu darurile sale: zice chiar aici, sînt o mulțime de chestiuni economice-morale și culturale, cari reclamă o grabnică emendare și durere, nu ved din nici o parte luându-se măsurile recerute spre sanarea acelorora.

În acest ținut majoritatea preponderantă a locuitorilor, o formeză Românii, împărțiți în două confesiuni; constat cu bucurie, că frecările confesionale aici nu auz prins teren, ei în acesta privință e liniște, domnind înțelegerea cuvenită; viața culturală înse a acestora e puțin dezvoltată și lasă mult de dorit. În acest ținut, cu o populațiune de peste 37.000 locuitori, nu există nici o școală secundară, civilă, reală, comercială ori industrială, ei numai școle elementare de stat, în așa numitele comune: „nemeșesci”, confesionale gr. cat. și orientale române și fostele școle grănițeresci acum comunale. Școală română abia în timpul mai recent s'a ridicat la un nivel mai demn de sublima sa menire și misiune culturală.

Nu sînt încă 2 decenii de când salariul docental, varia între 80—140 fl. mult 200 fl. Între ast fel de împrejurări nu se puteau aplica docenții deplin apti și calificați. Acum mai la toate școlile avem aplicați, docenți calificați și zeloși, în împlinirea datoriei lor de a instrua și educa tinerele mlădițe. Mult împedecă înse progresarea instrucțiunii, faptul, că salariul învățătoresc să solvesce foarte neregulat. Altă piedecă e condamabilul indiferentism, ași putea zice chiar averșiunea populațiunii române din acest ținut față de școală. Partea cea mai mare a acestei populațiunii, chiar și acum, consideră școală mai mult de un „malum necessarium”, și ast fel numai forța legii scolastice, e capabilă a împopora salele de învățămînt. Căci fie care părinte, mai bucuros și fără nici un scrupul, și-ar pune pruncul său la mei, egi, purcei, vitei etc., de cât să-l trimită la școală, spre a-i se lumina și deștepta mințea și nobilita inima.

În privința economică și morală, dacă nu mai rău, dar mai bine nu stă acesta populațiune, ca în privința culturală. Acest popor în genere considerat, e tare deștept, diligent, muncitor și vigoros „încă”. — dar puțin prevădător și cruțător; din care cauză stă mai rău materialmintea, de cât cum ar putea sta, dacă ar dispune de aceste facultăți, atât de necesare și indispensabil reclamate de economia rațională.

Industria de casă și meseriele, cari aici ar avea un teren vast de dezvoltare, nu sînt îmbrățișate, după cuviință de populațiune. Măiestrii și industriașii români deștepți, esercitați, conscientioși și bine educați în nici o categorie de meserii și industrii, nu avem pe sate, nici chiar în opidul Hăteg. De aci provine, că economul român mai pentru toate necesitățile sale industrial-economice, e constrins a contribui cu filerii săi, la susținerea măestrilor și industriașilor străini, cari în Hăteg acum și din mai multe sate, sînt așezați și binesituați materialmintea.

Tot numai nefavorabil se pôte afirma și susține și despre spiritul mercantil al populațiunii române din acest ținut. Înțeleg

poporațiunea rurală, nu și cea opidană din Hațeg. Nu cunoșc o singură comună, pentru că nici există o atare. În acest vast ținut, în care vre-un comerciant român să-și aibă prăvăliora sa, din contră nu există nici o comună românească, chiar nici un sățuț, cât de mic și ascuns, în umbra falnicilor munți, care ar fi lipsit de cel puțin un „arindator de regale“ vulgo birtaș, „boltaș“ și „geschäftar“ jidan. Acești indiviți, dintre cari unii sînt desbrăcați de ori ce sentiment umanitar, lucră cu un zel neobosit, cu un plan sistematic bine premeditat și cu toate mijlocele posibile, de multe ori chiar condamnabile, la ruina materială și morală și la deposedarea populațiunii, fără osebire de națiune și confesiune.

Nu sînt încă 3 decenii, de când elementul evreesc era de tot rar în părțile aceste; dar de un timp în coce, convingându-se, că țara Hațegului, pentru el e un adevărat Eldorado, prin continuă invadare, s'a înmulțit înspăimîntător și periculos de tare. Aș cuprins mult din terenul cultural-industrial, întregul teren comercial și dreptul a trafica și vinde: sare, tutun și beuturi alcoolice de totă specia. Punînd în praxă apucăturile lor rafinate și șirete, folosind și exploatînd ignoranța, neprecauțiunea, lipsa de experiență și predispoziția incuificabilă a populațiunii române rurale din acest ținut, spre beutura spiritoasă, le-a fost ușor aș strînge și agonisi averi enorme, așa în cât se pot număra pe degete satele românești, în cari jidovii să nu dispună de moșii și să nu aivă casele lor proprie, mult mai confortabile, mai elegante și mai mărețe ca școala, nu zic ca casa parochială, pentru că în prea multe sate, casă parochială nici nu există. Mai înainte de a se așeza acești indiviți prin comunele românești, moralitatea și salubrietatea publică erau mult mai bune. Atunci bisericile, duminică și în sîrbători, erau pline de credincioși; ăr nu góie ca acum, când birturile jidovesci, chiar și pe timpul serviciului divin, sînt îndesate de popor, bînd pe întrecute beuturile jidovesci alcoolice. Atunci înfloreau virtuțile, ăr acum acestora le taie locul viciile de tot solul. Azi țara nu își dă tot ce are mai bun, pe beutura, ăr ei să nutrească cu móre de curechiu, cu chisaliță (fluidul rîmas din prunele, din cari s'a ftert vinarsul) și alte alimente fără putere de nutrire.

Nu e dar de loc mirare, că generațiunea tină crescută într'o atmosferă morală atît de pestilențială, atît fizice cât și spiritualmente, decede înspăimîntător. Caracterele firme, oneste și idealiste dispar, ocupându-le locul caracterele șovăitoare, false și frivole. Indiviți cu statură athletică, cu natura vigorosă și trupul sănătos și plin de viață, se observă tot mai rar; din contră, figurile enervate, ofilite, debile și pipernice se înmulțesc teribil și tot mai număröse se iveșc.

Dóme! cu ce plăcere mi-aș întorce privirea de la aceste figuri triste și aș descrie viața socială a Românilor, din acest ținut, dacă aș putea barem în această privință scrie mai favorabil; dar durere, nici această bucurie și mîngăere nu-mi este concésă. Nu! Pentru că între inteligența română nu domnesce armonia, intimitatea, iubirea și respectul, ci un condamnabil spirit de clică, un nedemn și detestabil separatism,

indiferentism și egoism, care paralizează ori ce acțiune socială. ăr bietul țaran român, eminaminte agricol și econom de vite, e exploatat, supt, ars, „trec și mure“, fără îndurare, din toate părțile. Nu e decî mirare, că cu pași giganti, se precipitează irrisitibil, pe povârnișul miseriei, immoralității și perirei. Și pare că un fatal destin a voit, ca acest popor, altmîntrelea blînd și bun, dar credul, ignorant, conservatist și superstitios, perdîndu-și total cumpétul, e cuprins de o adevărată manie, de a purta procese mai pentru toate nimicurile. Nu e chiar mult de atunci, când în opidul Hațeg era numai un judecător, acum la judecătoria cercuală regescă și foia fonduară în Hațeg, pe lângă subjucele regese, sînt aplicați 4 subjuți și mai mulți adjuncți, diurniști și scriitori. Advocați, cari mai înainte numai în opidul Deva se află, astăzi și în Hațeg sînt, și încă, nu mai puțin ca 7 la număr. Și sînt prospecte vizibile, că în curînd se vor mai înmulți, căci acestia nu sînt de ajuns a muia zelul ómenilor de aici de a se improcesua alternativ. „Mai bine mînce plocatorul, de cât frate meu“. „Mai bucuos imi dau totă avererea, de cât să-l slăbesc în o zală“. „Se sciu că-mi leu 3 plocatori și nu-l las până îl dobor“ sînt expresiuni de toate zilele în popor. Aș putea ilustra afirmațiunea mea cu enerarea, de o multime de casuri, în cari pentru un petec de pămînt mai puțin vrednic ca 100 coróne, s'a făcut spese advocatiale, procesuale, comisionale de peste 1000 coróne. Pentru afaceri bagatele, cari ușor și ieftin le putea compune și aplana antistia comunală, angajându-se avocat, se fac spese enorme; aducându-se ast fel părțile litigante la sapă de lemn. Aș putea continua încă mult pe tema această, dar mă opresc și întreb: pôte să mai dureze această stare de lucruri, fără un evident, incalculabil și cu timpul irremparabil pericol, atît al neamului și bisericii românești, cât și al statului, al iubitei noastre patrie? Aș dacă suferă un membru, nu simte paraliză întreg corpul?! Și cine e chemat, cine are obligămintul a contrabalansa și a zice un puternic „veto“, curentului destructiv, periculos de immoralitate și demoralizare, cu care în continu și neîmpedat se îmbibeză și infiltrază corpul și spiritul populațiunii țaran român, preparănd ast fel terenul ca „rătăcirea de apoi să fie mai rea ca cea de întâiu“? Pare că aud, cum toți din toate părțile, ca în cor, glasuesc: „Acesta e datoria preoților, a clerului, că dórá de aceia se nutrește cu prescura poporului!“ Da! zic și eu: „acesta e datoria noastră a clerului,“ a celui cler, care din toate părțile e hilit, batjocorit, și neîndreptătit. Totă responsabilitatea se pune pe umerii celui cler, care mai slab e remunerat ca ori cine, — dar care cu toate acestea nu e descurajat, avînd pe partea sa atâtea îmbărbătări de la Cel ce a fundat biserica aceea la altarul căreia servește.

Constatînd acest obligămint al clerului român unit, și ca acesta mai sigur și mai ușor să se pótă achita, respective cu mai mare facilitate se pótă satisface acestei misiuni sacre, imi permit a propune unele remedii de sanare.

(Va urma.)

Esposiția economică și industrială din Siget.

— Raport special al „Unirii“. —

În sala a doua se află espuse diverse specii de țesături de lână și cânepă, pregătite de poporul român și rus din Marmatia. Aceste țesături ne arată portul popular și podoba caselor țărănesci din acel comitat. Începînd de la frumoșele covóre de pat și de masă, până la gubele și cămeșile țărănesci se află în această sală tot felul de îmbrăcăminte, vesminte de pat și pentru decorarea caselor țărănesci. Lucrurile pregătite din țesăturile de casă sînt executate cu gust. La lucrurile rutenesci florile și simbolele cusute și respective țesute pe obiectele espuse, sînt mai puțin înfrumșetate și nu sînt atâtea, ca la cele românești. Pe țesăturile românilor mai mult de colóre albă, decorațiunea e în diverse colóri bătătoare la ochi, ne lipsind roșul, vînuțul și galbenul; rutenii aș și vesminte (cióreci) roși vineți, ce la Români nu am vîduț. Îmbrăcăminte țărănesci proprie unguresci, n'am observat, pôte că din cauză că țarani unguri nu cam sînt în Marmatia.

În gruparea obiectelor, care din punct de vedere estetic merită totă lauda, s'a comis aceea greșală, că nu s'a așezat după ținuturi, așa cât la prima privire se observe vizitatorul, că în fie care parte a comitatului, ce lucruri se pregătesc și ce îmbrăcăminte pórta poporul; mai de parte ar fi fost de dorit, ca să fie îmbrăcate câte-va busturi în costumuri țărănesci, căci atunci se presenta mai interesant și mai pitoresc portul popular maramureșean.

Obiectele de la poporul român le-aș colectat, pe cum sînt informat, inteligența noastră, pe cum și amplotiaș administrativ, de la Ruteni a colectat și espus multe obiecte br. Schönberg, din Hereczke, aprópe de Dolha. În aranjarea lucrurilor țărănesci din această sală s'a observat, că obiectelor adunate de la Ruteni, li s'a dat loc mai de frunte, ca celor colectate de la poporul român. Motivele le vor scii aranjatorii; nu cumva e la mijloc un pic de demonstrațiune antivalachică?

În sala următoare măestri din Siget aș espus lucruri industriale pregătite de dênșii; anume pelăria, mobile elegante pregătite din lemn de brad, stejar etc., și alte obiecte, cari sînt frumos lucrate, dară nu presintă nimica deosebit și caracteristic pentru aceea trecem de ele în sala următoare a productelor agricole.

În sala destinată pentru produsele agricole și fabricatele din acestea, aflăm legumi frumoșe și cereale desvoltate, dovadă, că și pămîntul marmatian e productiv, iar pómele maramureșene ar face onóre ori cărei esposițiunii agricole. În specie se află diverse vinarsuri și liqueruri pregătite din póme, apoi compoturi și alte preparate. Amintire deosebită merită cepele desvoltate și cucuruzii frumoși espusi de D. Ioan Funea, preotul nostru din Saraseu; etc. Măcelariș din Debrețin aș espus între altele o slănină papricată, proveđută cu inscripție ungurescă de bineventare pentru ministrul Hegedúș. Literile inscripției s'a făcut așa, că s'a řas paprica de pe slănină, alt cum esponenții aș dat doveđi ca-și pricep bine arta lor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

La chestia rosariului.

În nr 12 al „Unirei“ cu dato de 23 Martie 1901 am cetit o corespondența a lui George Șuta paroch gr-cat. în Moftinul mic, Diecesa orădană, sub dato de la 14 Martie 1901, despre chestia rosariului. În acest articol am găsit câteva propozițiuni, cărora trebuesce să răspund.

Propozițiunile sînt următoarele:

1. „Când cultul și instituțiunile unei biserici nu sînt în armonie cu ideile, moravurile, și obiceiurile omenilor, și e incapabilă de a-și implini misiunea sa civilisătoare, li-se impune datorința factorilor competenți să deie cultului și instituțiunilor forma reclamată de cursul timpului și de civilizațiune“.

Răspuns. În timpul Apostolilor n'a fost în armonie cu ideile, moravurile, și obiceiurile omenilor păgâni, nici legea, nici credința lui Christos, dar nici cultul, nici instituțiunile rînduite de însuși Apostolii, cu toate acestea Apostolii nu au dat cultului forma reclamată de cursul timpului păgânilor, și de civilizațiunea păgănescă.

Deosebit de asta, mai este încă o observație de făcut. 1. Nu este cu putință ca cultul, și instituțiunile bisericesei să se schimbe dupe cursul timpului și civilizațiunea acestei lumi. Dovadă este sacramentariul sfîntului Gelasiu Papa, revisuit de sfîntul Gregoriu Papa, la sfîrșitul veacului al V-lea. Sacramentariul sfîntului Gelasiu Papa, cuprinde în scurt liturgia și administrațiunea sacramentelor, pe cum rînduise sfîntul Petru Apostolul în Biserica latină și mai ales în Biserica de Roma, și același sacramentariu a lui sfîntul Gelasiu Papa, tot așa să păstrează și în ziua de astăzi, neschimbat în ce privesce esența. 2. Nu este cu putință, ca cultul și instituțiunile bisericesei să se schimbe după placul timpului și civilizațiunei din lumea acésta; căci cultul și instituțiunile bisericesei nu sînt alt ceva, de cât credința și legea lui Christos în practică; apoi credința lui Christos și legea lui este neschimbătoare „coelum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt“; prin urmare, nici cultul, nici instituțiunile bisericesei, cari sînt fondate pe credința, și legea lui Christos, nu se pot schimba după placul lumii și al civilizațiunei lumesci.

În urmă, Biserica catolică cu deosebitele rituri ale sale, este copila și mama luminei, și civilizațiunea din lumea acésta este copila întunerecului; de aceea n'are a face una cu alta, încă sînt împotriva una cu alta.

2. „Că biserica greco-catolică și cultul ei atât de maiestos, n'ar mai fi capabilă de a alimenta și a potența cultura intereselor noastre religioase, morale, naționale și patriotice, și că prosperarea bisericeii române unite ar reclama recitarea rosariului acésta într'adevăr n'o înțeleg.“

Răspuns. Și la noi catolicii latini, ca și la voi catolicii greco-români e lipsă de ajutorul și darul lui Christos Dumnezeuului nostru, ca să facem fapte bune, vrednice de răsplată vecinică a raiului; căci însuși Christos în sfînta Sa Evanghelie ne învață, că „sine me nihil potestis fecere.“ Inse fără ajutorul lui Christos Dumnezeuul nostru, nu va fi nici odată prosperarea intereselor religioase, morale, naționale și patriotice; iar unde este ajutorul lui Christos Dumnezeuul, acolo este prosperarea religioasă, morală, națională și patriotică. Dovadă este poporul Armenii, carele la veacul al II-lea (cum spune Rohrbacher în Istoria bisericescă) s'a sculat ca un singur om, și s'a luptat în contra împăratului Roman, și l'a învins, apărând legea lui Christos cu armele în mână.

În altă parte teologii catolicii, întemeiați și basați pe învățătura sfîntilor Părinți și doctori ai bisericii, susțin, că toate darurile și ajutorele sufletesci și vremelnice, cari ni le dă nouă Dumnezeuul, trec prin mâinile prea sfîntei Mamei sale. Părintele George Șuta poate să cetască între altele scrieri, pe sfîntul German, fostul patriarh la Constantinopol, mi se pare pe la veacul al optulea. Poate să cetască pe sfîntul Epifaniu, amîndoi părinți, și doctori ai bisericeii greco-catolice. Acésta tesă este basată și sprijinită și de argumente teologice. Dacă părintele George Șuta o va nega, eă subsemnatul o voi mai susține cu argumente nouă.

Fiind că (dacă nu voim să tăgăduim monumentele istorice), cele mai multe bunătăți și daruri dumnezeesci au ploat asupra norodului creștin prin recitarea sfîntului Rosariu, de aceea recitarea sfîntului Rosariu este o rugăciune puternică spre a dobândi de la Dumnezeuul, prin mijlocirea pre sfîntei mamei sale, toate ajutorele dumnezeesci, fie spirituale, fie vremelnice; adică recitarea sfîntului Rosariu este capabilă a potența cultura intereselor religioase, morale, și a prospera națiunea și patria. În adevăr, cetind Breviariul Roman în Dumineca 1-a din Oct. se găsește ce urmază: „Cum Albigenium hoeresis per Tolosatium regionem impie grassaretur, atque altius in dies radices ageret; sanctus Dominicus . . . ad eam convellendam totus incubuit. Id ut proestaret validius, auxilium Beatae Virginis . . . cui datum est cunctas haereses interimere in universo mundo enixis precibus imploravit: a qua cum monitus esset, ut Rosarium populis praedicaret velut singulare haereses, ac vitia praesidium; mirum est . . . quam felici successu inunctum sibi munus sit executus“.

Am citat textul latin; pentru că știu că părintele George Șuta cunoște limba latină. Din citatul text latin, sau din locul latin sus citat, se deduc următoarele consecințe. 1-a că recitarea (și recitarea meditată) a sfîntului Rosariu e capabilă de a potența interesele religioase, pentru că Mamei lui Dumnezeuul este dat de a fărâma și a distruge toate eresurile. 2. Recitarea sfîntului Rosariu e capabilă de a potența și interesele morale; pentru că Rosariul este un presidiu singular în contra vicinilor; și prin urmare din recitarea sfîntului Rosariu izvorește și

prosperarea Bisericeii; căci prin recitarea sfîntului Rosariu, rămânend sfărmate și distruse toate eresurile, se înțelege, că Biserica prosperază. Aici am să mai dovedesc, că recitarea sfîntului Rosariu, poate apăra națiunile de vrășmași lor. În adevăr, în ziua aceea, când sfîntul Dominic recita împreună cu norodul creștin sfîntul Rosariu în Biserica oratorului Muret în Franța, contele de Monteforte Simon, sfărma numai cu o mie de soldați catolici, o mulțime de mii de soldați eretici împreună cu generalul lor Pietred' Aragona. Așa narază monumentele istorice. De sigur prin urmare, că recitarea sfîntului Rosariu, este apărarea națiunilor, și neamul românesc, dacă va recita sfîntul Rosariu, nu se va contopi cu nici un alt neam de omeni. Încă ceva. Dacă neamul românesc, care este în Transilvania în anul 1717 n'a fost sfărmat de Turci, acest fapt Papa Clement al XI-lea îl ascrie recitării sfîntului Rosariu. Dar despre asta destul, căci alt fel n'ași mântui nici odată.

3. „Pentru potențarea vieții (urmază părintele Șuta) religioase morale a poporului se recere a cerceta biserica și a patra oră spre a recita rosariul, acela sau n'a fost pe sate nici când, sau de a fost, nu s'a ocupat serios cu indigențele spirituale ale poporului său“ . . . în timpurile de azi, când e așa de greu traiul vieții“.

Răspuns. Pentru poporul creștin azi e greu traiul vieții, dacă cerceteza a patra oră biserica spre a recita rosariul, cel mult în 15 minute, și apoi nu e greu traiul vieții, dacă poporul creștin cerceteza crișmele, și jocurile oprite? Cum poporul creștin însă răcește dacă cerceteza a patra oră biserica spre a lauda pe Maica Domnului recitând sfîntul rosariu într'un sfert de ceas, și apoi îmbogățesce dacă trece totă ziua Duminecii în beții? Asta nu înțeleg.

4. Inse părintele Șuta urmază: „În Sătmar m'am născut, în Sătmar preotesc de 31 de ani, deci cunosc toate raporturile poporului din Sătmar“.

Răspuns. Ei bine, dacă cineva trăesce și se ocupă cu ceva, urmază, că experința lui se mai dezvoltază, și deci câștigă mai multă învățatură și cunoscință, sau alt fel sfîntia voastră părinte Șuta trebuie să tăgăduiți progresul stiințific și experimental. De aceea, tocmai pentru acésta, dacă sfîntia voastră veți păstori încă 31 de ani în Sătmar veți cunoște încă mai multe raporturi de a poporului din Sătmar.

Sfîntia voastră, părinte Șuta, carele v'ați ocupat serios cu indigențele spirituale ale poporului creștin, nu vă trebuie recitarea sfîntului Rosariu; pe când Pontificii Romani, și anume repositul Piu IX, și actualul Papa Leon XIII, cari s'au ocupat totă viața lor cu indigențele spirituale ale norodului creștin, să recite Rosariul? Pecat! că sus numiți Pontificii Romani nu s'au consultat cu sfîntia voastră despre recitarea Rosariului!!!!

(Va urma.)

Hipnotism și somnambulism.

(De Anselm Hatter. Traducere din germană.)

(Fine.)

După trei zile Lot se declară gata, a arăta directorului pe cum și câtor-va polițiști pe omoritoriu.

Cu încordare vădită urmașă tot acestia invitării, care suna pe ora de la meșul nopții. Mica cetă se adună într'un loc liber (bar-room) vis-a-vis de edificiul, în care se întâmplase omorul.

Deja stătuseră la pândă două ore.

„Ei, cât are să mai țină încă?” întrebă un polițist impacient.

„Până va ieși luna de sub nor.”

„Apoi dora flăcările de gas luminează destul stradele.”

„Nu pentru luminare.” zise Lot.

„Cel fel e cum-va secret? Nu putem sci și noi ceva din el . . . ?”

„Nu, atunci nu mi-ai crede, ci numai m'ăți ride — dar etă, că luna plină luminează acum limpede, băgați de samă Domnilor.”

Un pătrariu de ora trecu în așteptare încordată. Atunci se deschise în etajul al 12-lea, spre care țintiau ochii tuturor, o ferestă și pe ea ieși o figură omenescă numai în cămașă.

„Vrea să se arunce de pe ferestă în jos,” zise Mr. Shrive sărind în picioare.

„Tăcere! Nici o vorbă! — șopti Lot trăgându-l jos.

Frontul edificiului era de tot neted până la un pârcean, care se întindea dealungul frontului, cam de o schlopă mai în jos de la fie care rind de ferești. Dar acest pârcean nu era mai gros de cât ca un braț de copil.

Fantoma albă mergea cu toate aceste sigur pe acest pârcean, fără a balansa, ținându-și brațele lipite de coște, ajungând la capetul zidului fantoma pășind înapoi ajunse ér la ferestă, din care ieșise, și dispăru în lăuntru.

„Să nu fi vădut cu ochii, n'asfi fi cređut,” zise conducătorul polițiștilor, „dar cine-i omul acela?”

„O calfă de măsurii, cu numele White,” replică Lot. „Eă adevă observasem de la chilia omoriturii, uitându-mă pe ferestă, urme de faină de firez, cari se repețiau în distanții regulate și la un loc sēmănau bine cu urma degetelor de la picioare. În curēnd aflai, că aceste urme duc până la ferestă unei încăperi, în care se află lucrătoria unui măsar. M'am dus la măsar, spunēndu-i, că un amic mi l'a recomandat, și comandai la el o masă. Printre vorbe imi succese a scote de la el, că unul dintre calfe, anume White e lunatic și aplicat a ieși la lună plină pe ferestă, dacă nu-l provocă omul pe nume și prin aceea îl trezește. Că cu toate aceste White ieșise pe ferestă și-si făcuse calea sa cu capul a mână, era necunoscut măestrului. Eă inșe mă pusei la pândă și încă în noptea aceea avui fericirea de a-l vedē mergēnd pe calea aceea înainte și înapoi cu aceea-si siguritate, pe cum a-ți vădut și Dvōstre acuma.”

„Așa dară acesta calfă trebuie că în timpul umblării sale nocturne a intrat în chilia rentierului Davie?” întrebă Mr. Shrive.

„Adevărat.”

„Dar atunci omorul trebuie să-l fi comis în somn, — aleva cea mai incredibilă istorie, din câte mi-a venit înainte.”

„La tot cazul” replică Lot, „dacă s'ar fini istoria cu acesta, dar lucrul nu stă așa. Să luăm, că White ar fi comis omorul aleva în stadiul acela somnambul, atunci ar fi trebuit să aibă și ceva motiv spre acesta. Înainte de a-si începe preambularea de nopte ar fi trebuit cu deplină precauțare să-și ascuță pila . . .”

„Förte adevărat,” întrerupse impiegatul polițenesc impacient, „pote că e un individ criminal, carele instinctiv și prin somn își face meseria de ucigaș.”

„Și eă eu cugetam la început așa,” continuă Lot „dară informațiunile mele a scos la ivelă, că e un om de tot inofensiv și blând, pe cum și aceea, că nici nu cunoște pe omoriturul, nici măcar după nume.”

„Pote ca să fie numai un comediant isteț.”

„Una din două,” răspuse noul detectiv la acesta observare. „Eă am luat, că e om inofensiv și am aflat acesta presupunere constatată.”

„Nu e dară el ucigașul?”

„Ba da, el e!”

„DTa vorbești în pilde.”

„Ascultați mai de parte. Eă m'am informat, că ore cunoscut e White cu vre una din cele două persoane, cari aș stat mai de aproape cu mortul. El mi-a povestit fără pic de tēmă, că cunoște förte bine pe Jeffers, fiind cu el din același sat. L'am rugat pe calfă mai de parte, să-mi facă la mine acasă ore care-va lucru de măsurii și i-am asigurat o resplată mare în proporțiune cu lucrul. Avēndu-l la mine acasă, unde-i tractam ca pe un membru de familie, imi povesti odată toate câte le scia și ce volam și eă să sciū. Jeffers făcuse cu el încercări de hipnotizare, cari cu timpul succedeaū tot din ce în ce mai bine. Și despre aceea se convinse Jeffers mai adese ori, că White după trezire nu avea nici o idee despre cele ce le îndeplinea în stadiul hipnosei.”

„De tot miraculos! DTa presupuni dară, că Jeffers ar fi demăndat calfei hipnotizate a omorî pe Davie?”

„Eă nu presupun, eă sciū acesta.”

„Acesta va să zică DTa ai dovedit?” întrebă impiegatul iritat.

„Förte adevărat! M-a succes adevă și mie a hipnotiza pe White, și în stadiul acesta el fu în stare a-si aduce aminte de toate, câte le făcuse în hipnosă, mai cu samă, demăndându-l eă, să primeseă că eă sum Jeffers. Se născu între noi următorul dialog:

„Eă is Jeffers. Pricepi-mē? Cine-s eă dara?”

„Jeffers.”

„Aduci-ți aminte, că mai deunazi la ordinul meū ai omorit un om?”

„Da!”

„Pe rentierul Davie?”

„Nu!”

„Pe cine dara?”

„Pe Newmann, care vrea să-mi ia mirés-a.”

„Cine ți-a spus acesta!”

„Tu însu-ți mi-ai spus-o.”

„Ce am zis cătră tine?”

„Ascute o pilă și o viră lui Newman în inimă. Ieșind noptea pe ferestă din lucrătore și mergēnd până la a cincea ferestă de la acela-si etaj, intră în lăuntru. Acolo locnesce Newman. Ferestă o vei afla numai alipită. Newman vrea să-ți lea mirésa și să te omóre.”

„Vedeți dar Domnilor,” continuă Lot, „că până aici toate sînt în clar. Numai una nu o înțeleg încă. Ce motiv putea avē Jeffers de a omorî pe unchiul său? Nu stă aceea, că ar fi avut lipsă neîncunjurată de bani. Davie era bētrân putea să moră și așa cât de curēnd și Jeffers era eredele lui mai apropiat.”

Dar asupra acestui punct avea să adncă pertractarea judecătorească deplină claritate. Jeffers, prins încă în dimineța aceea, la început se puse pe negate; vēdēnd inșe, că întreg planul său pregătit cu atăta precauțiune, e scos la lumină, făcu o mărturisire completă.

În ziua premergătore omorului avuse o cērtă cu unchiul său Davie și acesta jurase, că în ziua următoare își va nimici testamentul și va lăsa de eredi pe rudeniile mai depărtate, ér pe Jeffers îl va desmoșteni. Acesta îndemnă pe cest din urmă a grăbi esecutarea planului său, pus la cale deja de mai înainte.

Jeffers fu judecat la 10 ani de temniță, ér White fu absolvat. Lot încă și azi se numără între cei mai căutați detectivi din New-York.

Nicu.

Bibliografie.

A apărut:

Ioan Băila: **Pe sub arini**. Sibiu 1901. 64 pag. prețul 1 cor. O broșură de totă frumșeța în ce privesce partea tehnică, dar slăbute în cuprins, concepțiune, metru, vers. ș. a.

Dr. Victor Onigor: **Legiuirea țării, nostre cunoscinte de drept constituțional**. Bistrița 1901 pag. 98 prețul 1 cor. Se ocupă cu legea despre alegeri: cerenile electorale, dreptul de alegător ș. a. E menită să facă cunoscut cetitorului, dreptul ce-l are fie care, ca factor constituțional; să lumineze poporul în ce privesce poziția sa în stat și ast fel să cunoască importanța dreptului de alegător. Cartea era să se publice în biblioteca populară a Asociațiunei, dar autorul a revocat manuscrisul.

Din **Istoria Românilor**, **Episcopul Ioan-Inocențiu Klein**, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900, Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericescă, ci o istorie completă a vieții politice, religioase, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesează de istoria bisericescă, ci tuturor, cari voesc să cunoască trecutul întreg al Românilor, Credem inșe că mai vartos din nici o biliotecă parochială nu ar trebui să lipsescă.

Dicționar Mitologic, de Gavril Pop, Fasc. II. Blaș 1901, prețul 40 fil., începe cu *Diana* și continuă până la *Mercurius*, pag. 80 aduce prețioase servicii tinerimii, făcēndu-i cunoscute diferite numiri de persoane și de lucruri din vechia mitologie greacă și latină, și ast fel ușurându-i mult preceperea scrierilor clasice ce se propun în gimnas.

Posta „Unirii“.

Dr. L. L. in C. m. Am primit cu multumita, va urma. S. Z. in B. Documentele au sosit, te vom avisa in scurt de tote. Multumita.

Editor si redactor raspundător: Aurel C. Domşa.

Inserate.

Advertisement for Christoph-Lack, featuring a logo and text in German and Romanian. It describes a cleaning product for various surfaces, noting its effectiveness and availability at Ludovic Schuller's.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 42 - 52

Antoniou Novotny

in Timișoara-Fabric

se recomanda spre pregătirea clopotelor noue, pe cum la turnarea din nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote intregi armonioase, pe langa garantie pe mai mult ani, provedute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorice cu usurinta in ori ce parte, in data ce clopotele sint bătute de o

lăture, prin ceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sint provedute in partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminosă, de cât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal in tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomanda spre facerea scanelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toce de metal. Clopote in greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una in magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimite la cerere grătit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1901.

Table of train schedules for routes including Budapest-Predeal, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Murș-Ludoș-Bistrița, Cucerdea-Oșorhei-Regh.-sășoc, Ghiriș-Turda, Alba-Iulia-Zlatna, and Blăș-Küküllőszög-Sóvárád. It lists departure times, train types (personnel, mixed), and fares.

Notă: Orelle insemnate in stânga stațiunilor sint a se ceta de sus in jos, cele insemnate in dreapta de jos in sus. — Numerii incuadrați cu linii mai, negre insemnează orelle de noapte.